

Stavrenski dom

Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1.-

Štev. 42

U Sjubljani, 20. februarja 1936

Leto 1.

Anglija se odpoveduje, ker v Abesiniji nima posebnih interesov Italija - Anglija - Abesinija Italija bo na vsak način hotela nadzorstvo nad Abesinijo

Rim, 20. febr. o. »Giornale d'Italia« prinaša brez vsakega komentarja senzacionalen izveček iz poročila angleške ministrske komisije, ki so ji prejeli povelje, da se izve, ali je v Abesiniji, naj natančneje preišče, ali ima Anglija v Abesiniji kakšne življenjske, gospodarske ali politične interese, kakšni so ti interesi, kakšne so možnosti, da ti interesi ostanejo zavarovani in če so toliki, da se izplača zaradi tega ustavljati se z vso silo slehernemu drugemu prodiranju v Abesinijo. Komisija je to svoje delo vršila skoraj leto dni in je zdaj podala poročilo. Vtis poročila je v Angliji že viden. Vodilni krogi so že napotno uradno resignirali na to, da bi se Anglija še nadalje morala tako odločilno vti-kati v italijansko-abesinski spor.

Razgovori o interesih

Italijanski list zlasti podčrtava pri izvečku iz tega poročila dejstvo, da poročilo prepušča odločitev spora o Abesiniji in pa preciziranje stališča glede interesov čisto svobodnemu razgovoru med obema državama, ki sta pri abesinskem vprašanju prizadeti. Abesinsko vprašanje je treba rešiti vzajemno in v popolnem soglasju. Iz tega poročila je videti, da se bo abesinski spor reševal v glavnem brez najhujših prizadetega člana, to je Abesinije. Z Abesinijo se bo zgodilo tako, kakor že z marsikatero drugo kolonialno zemljo, na primer zadnji čas z Marokom.

»Giornale d'Italia« se v nadaljnjem svojem pisanju sklicuje na francosko-italijansko

pogodbo iz januarja 1935 in na določila, ki se v tej pogodbi nanašajo na Abesinijo. Ta pogodba je Italiji dala pravico in moralno zaslombo do slehernega koraka, ki je v smislu njenih interesov v Afriki. Italija bo storila vse, da si zagotovi nadzorstvo nad Abesinijo. Ta italijanska kontrola nad negušev državo, ki bi bila tako gospodarska, kakor tudi politična, bo predvsem koristna tudi za Anglijo. Anglija pri svoji strnjeni afriški posesti ne bo več imela sredi ozemlja med Sudanom in med Vzhodno Afriko ognjišča za vse afriško protitujsko in protievropsko gibanje, kakršno je zadnje čase predstavljala Abesinija.

Anglija se zanima le za Tansko jezero

Rim, 20. febr. o. V drugem delu poročila, ki ga navaja »Giornale d'Italia« o izjavi angleške ministrske komisije glede Abesinije, navaja načelne sklepe te komisije. Komisija je izjavila, da bi bila samostojna Abesinija s stališča obrambe angleškega imperija sicer bolj ugodna, kakor pa Abesinija pod italijanskim nadzorstvom. Ker je pa komisija prišla do zaključka, da so angleški imperialni interesi v Abesiniji sami zelo neznatni, je Angliji lahko skoraj vseeno ali je Abesinija samostojna, ali pa ni samostojna. Nekateri razlogi, ki se tičejo miru na Sredozemlju, bi govorili celo za to, da je za angleško cesarstvo boljše, če ima v Sredozemlju zadovoljno Italijo. Angliji je treba samo, da si zagotovi kontrolo nad ozemljem okrog Tanskega jezera, ki je zaradi Nila in

zaradi Egipta življenjskega pomena, po drugi strani pa mora Anglija gledati na to, da se zavarujejo interesi maloštevilnih angleških državljanov v Abesiniji. Zato bo morala pri sklepanju kakih pogodb Anglija gledati na to, da si zagotovi ob sudansko-abesinski meji nekatere ozemeljske popravke, prav tako tudi v Somaliji in pa na meji ob Kenji.

Italija ni predlagala Abesiniji miru

Rim, 20. febr. o. Polslužbeni krogi odločno zanikujejo vest, ki so jo prinesli včeraj nekateri evropski listi, da je Italija predlagala abesinski vladni mir. Takega predloga italijanska vlada še ni stavila, ker ni bilo za to nobene potrebe. V zvezi s tem so vsa poročila nekega dela evropskega tiska neumestna in nesmiselna.

Pač pa je v zvezi s temi vestmi treba izjaviti, da je kljub obisku angleškega poslanika sira Erica Drummonda pri Mussoliniju za Italijo jasno, da ne more sodelovati pri nobeni evropski mednarodni akciji in sprejeti nase nobene obveznosti, zlasti glede Afrike, dokler ne izgine z dnevnega reda vprašanje sankcij in zlasti vprašanje petrolejske zapore. Gorivce v zvezi s pomorsko konferenco so resnične v toliko, da bi prav vprašanje petrolejskih sankcij utegnilo privedi do kakega zelo nepričakovane italijanskega nastopa na tej konferenci, do nastopa, ki bi bil zanjo lahko usoden.

Razorožitvena konferenca

London, 20. febr. Z ozirom na sestanek pomorske razorožitvene konference, ki se prične 3. marca, so se pojavile nekatere težkoče v zvezi z angleškim načrtom, da bi na to konferenco povabili tudi Nemčijo. Pomisleke proti temu ima tudi angleški admiralitet, ki še vedno ne ve natančno nemških mornariških gradbenih načrtov. Na drugi strani pa nasprotujejo tej misli Francozi in se sklanjajo na lokarno pogodbo, katero grozi Nemčija prelomiti, odnosno jo je že prelomila s postopno militarizacijo. Sicer so pa angleški krogi mnenja, da je moč zagotoviti mir v Evropi samo s točno pogodbo med Anglijo, Francijo, Belgijo, Italijo in Nemčijo. Angleži bodo z vsemi silami delali na to, da do te pogodbe pride; Nemci pa hočejo čas do tedaj izrabiti in se na morju oborožiti čim bolj, tako da bodo vse pogodbe postavili pred gotovo dejstvo.

Hauptmann spet obsojen

Newyork, 20. jan. o. Vrhovno sodišče je včeraj potrdilo prvotno obsodbo morilca Lindberghovega otroka Hauptmanna. Hauptmann je obsojen na smrt in se bo smrtna kazen izvršila med 23. in 30. marcem. Ta obsodba je definitivna in ne bo moči procesa nič več obnavljati.

Belgija ne da kolonij

Bruselj, 20. febr. o. Ministrski predsednik je v zvezi z zadnjim šušljanjem o odstopu kolonij Nemcem, o katerem so se razgovarjali v Londonu in Parizu in kjer se je omenjala tudi Belgija, odnosno njena posest v Afriki, izjavil, da Belgija niti malo ne misli na to, da bi odstopila tudi pred svojo kolonialno ozemlja v Afriki. Če naj kdo odstopi kolonije, naj to store predvsem tisti, za katere kolonije ne pomenijo tako absolutnega življenjskega vira, kakor za Belgijo. Belgija tudi v svetovni vojni ni dobila nobenih posestev, marveč je samo stara ohranila ter jih z velikimi denarnimi žrtvami razvila.

Kronanje angl. kralja

London, 20. febr. Pri včerajšnji debati v zbornici lordov je ministrski predsednik Baldwin omenil tudi vprašanje kraljevega kronanja ter pri tem izjavil, da priprave za kronanje niso v nobenem oziru še tako napredovale, da bi bilo moč govoriti o skorajšnji takih slovesnostih. Zato so poročila v tisku preuranjena.

Dr. Hodža v Vojvodini

V prihodnjih dneh bo češkoslovaški ministrski predsednik dr. Hodža obiskal nekatere kraje v Vojvodini, zlasti one, kjer strnjeno prebivajo Slovaki. Iz Beograda, kjer bo najprej obiskal predstavnike naše države, bo Hodža odpotoval v Novi Sad, kjer mu bodo priredili svečan sprejem. Tod bo obiskal nekatere srbske kulturne institucije, nato pa odšel v slovaške vasi. Kakor znano, je bil dr. Hodža pod Avstro-Ogrsko v teh krajih od Slovakov izvoljen za poslanca v budimpeštanski parlamentu ter bil tudi župan v občini Gložanah. Obiskal bo tudi največjo slovaško občino v Vojvodini Petrovca. V vseh krajih bodo češkoslovaškemu državljanu priredili slovesne sprejeme.

Azana sestavil vlado

Poosod mir

Madrid, 20. febr. Glasovi, ki so javljali alarmantne vesti o oficerški zaroti proti republiki, so se že nekoliko polegli. Vlada je upor pravčasno zatrla in dala aretirati dvoje častnikov. Vse te glasove pa je demantiral ministrski predsednik Portella Valladares, ki je dejal, da vlada ni nikogar dala aretirati. Vendar levičarji kljub temu vzdržujejo vesti o tej zaroti. Vojska in garda sta pripravljeni.

Madrid, 20. febr. Inspektor javne varnosti je dal včeraj časopisom izjavo, v kateri pravi, da vlada v Španiji popolen mir, tako tudi v Saragoni, kjer se je stavka mirno končala in so delavci odšli na delo.

Razmerje sil

Madrid, 20. febr. Končno stanje v španskem parlamentu je sledeče: levičarske skupine imajo 246 sedežev in s tem absolutno večino, vse desničarske skupine pa 228.

Ostavka

Madrid, 20. febr. Včeraj popoldne je imela španska vlada sejo, nakar je ministrski predsednik Portella Valladares šel k predsedniku republike Zamorre in mu podal ostavko. Predsednik republike je ostavko sprejel.

Mandat

Madrid, 20. febr. Kmalu potem, ko je podal ostavko predsednik vlade Valladares, je predsed. republike pozval k sebi načelnika najmočnejše republikanske stranke Azano in mu poveril mandat za sestavo vlade.

Azana je sestavil sledečo vlado:

Predsednik Azana.
Notranji minister Amos Salvador.
Zunanji minister Augusto Barcia.
Finančni minister Gabriel Franco.
Mornariški minister Jose Ziral.
Prosvetni minister Marcelino Domingo.
Minister za javna dela Cesares Quiroga.
Poljedelski minister Funez.
Minister za trg in industr. Alvarez Buta.
Prometni minister Blasco Gorron.
Pravosodni minister Antonio Larra.
Vojni minister general Masta.
Večina ministrov pripada Azanovi republikanski levici, le vojni minister je neodvisen, pravosodni in prometni minister pa pripadata republikanski uniji. Te skupine sicer ne razpolagajo z absolutno večino v parlamentu, vendar je kar gotovo, da bodo ostale levičarske skupine v parlamentu podpirale Azanovo vlado. Zdi se tudi, da bo ta vlada radi levičarske večine v skupščini precej stabilna.

Abesinija molči in pošilja 150.000 ljudi na fronto

Addis Abeba, 20. febr. o. Reuter poroča iz abesinske prestolnice, da vlada z ozirom na zadnje dogodke na bojiščih popolnoma molči in ne daje izjav, niti takih, ki bi bile namenjene prebivalstvu, še manj pa take, ki bi zadovoljevale radovednost redkih tujih častnikov, ki se se nahajajo v prestolici. Iz njenega molka bi se dalo sklepati, da je položaj na severnem bojišču zadovoljiv. Glede poraza rasa Mulugete so tu samo zasebne vesti, ki govorijo o tem in onem, ki zdaj zatrjujejo, da je neguš silovito razjarjen zaradi tega poraza, da bo izvajal nad poveljnikom, ki ga je polomil posledice itd. Edina stvarna vest, ki kroži po prestolici in ki je potrjena, je tista, ki govori o neprestanem italijanskem bombardiranju na posameznih oddelkih severnega bojišča in pa o utrjevanju italijanskih gorskih baterij na zavzetih delih ozemlja. Vse to govori po abesin kem mnenju za skorajšnje nove napade in je bila bitka v

Enderti samo predigra v nov vojni ples. Zaradi tega je vrhovni obrambni svet v Addis Abebi sklenil, da v vsej naglici pošlje na severno bojišče nadaljno ojačenje 150.000. moč, ki bodo odkorakali na pomoč rasu Kasi, ki se je držal Italijanom ob boku. Ta armada naj z ojačenji vzdrži nov napad Italijanov, ki se bo verjetno izvršil po deževni dobi. Abesinci pa hočejo biti pripravljeni za vsak slučaj, tudi če bi se napad začel prej.

Motoristi za na fronto

Neapelj, 20. febr. o. Včeraj je odpotovalo s parnikom »Principessa Giovanna« v Libijo trideset višjih častnikov in 1097 motoristov, ki so namenjeni v Libijo. Ta pošiljka ljudi, ki bo znatno ojačila italijanske motorizirane čete, je v zvezi z inspekcijskim potovanjem guvernerja Balba, ki je pred nedavnim obišel vso libijsko mejo.

Nemci hočejo kolonije

Berlin, 20. febr. o. V zvezi z zadnjimi dogodki v svetovni politiki, ko je stal v ospredju vprašanje kolonij, so začeli nemški uradni krogi poudarjati, da je vprašanje o večanju Nemčije nujno zvezano z vprašanjem kolonij. Z ozirom na to Nemci ponavljajo stare dokaze in stare trditve, s katerimi opravičujejo svoje zahteve. Nekateri evropski narodi, ki so po svoji številni moči naravnost prtljkavi tu po svojem političnem pomenu enaki ničli, razpolagajo z ogromnimi kolonialnimi posesti medtem ko mora biti 67-milijonski narod Nemcev stisnjen na najmanjšem prostoru, na katerem se ne da več živeti. Major Schnorekel, vodja političnega kolonialnega urada pri narodno-socialistični stranki je govoril o tem vprašanju pred nemškim društvom za kolonije sledeče: Mi ne ma-

ramo stezati rok po tuji kolonialni posesti. Mi hočemo dobiti nazaj samo tisto, kar je bilo naše. Mi smo si kolonije dobili tako, kakor druge države in zato zahtevamo, da se nam kolonije vrnejo, ker imamo do njih pravico in ne samo to: kolonije moramo imeti tudi zaradi svojih gospodarskih in svojih častnih potreb. Pozivitev nemških zahtev po kolonijah je predvsem v zvezi z razgovori v Londonu, ki so omenjali v tej zvezi tudi Belgijo. Evropske kolonialne države gledajo na Belgijo kot na zemljo, ki bi najlažje pretrpela izgubo tega ali onega kosa svojih kolonij, ker njena kolonialna posest v Afriki ni strnjena, marveč je osamljena in se Belgija zaradi tega lahko odreče kakemu delu svojih kolonij.

U Florenci - nič novega

Florenca, 20. febr. o. Suvich in Berger Waldenegg sta se včeraj razgovarjala od 9 do polnoči do 15 ure. Sinoči je izšel komuniké, ki prinaša uradno izjavo, v kateri ni povedano prav za prav nič novega. Kljub dolgem razgovoru, ki so morali biti precej težavni in burni, sta oba državnika ugotovila samo, da so pogledi na politični položaj tako pri Avstriji kakor pri Italiji enaki, dalje, da bosta obedve

državi stremeli za tem, da zavarujeta skupne interese ter avstrijsko teritorialne neodvisnost. Komuniké ugotavlja tudi, da se politična linija pri nobenem od zaveznikov ni spremenila in da so menja obeh držav glede organizacije Podonavja taka, kakršne je izrazila že pogodba iz meseca marca l. 1934. To pogodbo je, kakor znano, podpisala tudi Madžarska, torej je stara trozveza še zmeraj močna in veljavna.

U Grčiji še nič jasnega

Atene, 20. febr. m. 26 častnikov, ki so bili aretirani v prejšnjem času vsled obtožbe, da so skušali vreči vlado Kondilisa, je bilo izpuščenih na svobodo.

Atene, 20. febr. m. Šef populistične stranke Caldaris je odgovoril pismeno na pismo Sofulisa, šefa liberalne stranke. O vsehini tega pisma se za enkrat ne ve ničesar podrobneje. Politični krogi smatrajo, da so s tem prekinjena pogajanja za sestavo skupne vlade. Radi tega izgleda, da se položaj giblje v smeri sestave delovne vlade pod predsedstvom osebe, ki bi bila izven parlamenta. Pomišljenju nekaterih krogov izgleda, da bo sestavi nevtralnemu vlado g. Metaksas. Na to, izgleda, bi pristali tudi liberalci. Govorijo tudi, da bi pristal na to tudi Venizelos. Sofulis je danes poslal kopijo pisma, ki ga je prej naslovil na Caldarisa šefa civilne hiše kralja Jurija, ker hoče na ta način obvestiti kralja in mu dokazati da ni na njegovi strani krivde, če je bila onemogočena sestava vlade zaradi pretiranih zahtev populistov.

GRSKI IZVOZ

Atene, 20. febr. m. »Eleftera nomis« objavljajo v svojem včerajšnjem izvirnem poročilu članek o finančnem stanju v Grčiji ter ugotavljajo, da je Grčija od leta 1924. do 1930. sklenila posojil v iznosu 40 milijonov luntov šter-

lingov ter da je od l. 1928. do danes trgovinska bilanca deficitna za iznos 25 milijonov drahem. List posebno naglašja, da vsako leto Nemčija v Grčiji nakupi blaga za 30 milijonov drahem ter da to blago prodaja z ogromnimi dobički v inozemstvu, toda izplačilo Grčiji blokira. Radi tega list poziva oblasti, naj ukrenejo vse potrebno, da se onemogoči izvoz v Nemčijo, da se ne bi od strani Nemčije še nadalje blokiral ta denar.

Švica proti nacistom

Zeneva, 20. februarja. Atentat na nacionalno-socialističnega voditelja Gustloffa je dovedel do nepričakovane odloka švicarske zvezne vlade. Zvezni svet je odločil, da zanaprej prepreče obstoj glavne direkcije in vseh organizacij nacionalno-socialistične stranke v Švici. Vse švicarsko časopisje soglasno pozdravlja ta odločni sklep svoje vlade, docim je nemško časopisje strašno ogorčeno in poziva nemško vlado na represalije proti Švici.

Belgrad, 20. februarja. M. Notranji minister dr. Anton Korošec je podpisal uredbu v smislu pooblastil v zakonu o kmetskih občinah, da se občini Rogaska Slatina zdravilišče in Rogaska Slatina okolica v Šmarskem okraju združita

Z včerajšnjega zasedanja banskega sveta

Kakor smo že poročali, je bil na včerajšnjem zasedanju banskega sveta na dnevnem redu proračun prosvetnega oddelka. Za ta proračun je vladalo veliko zanimanje. Da je vprašanje naše prosvete in vse, kar je z njo v zvezi, res aktualno, je dokazala debata, ki je bila zelo živahna. Govori vseh govornikov so se zedinili v ugotovitvi, da se posledice zadnjih neljudskih vlad poznajo najbolj v našem prosvetnem življenju.

Zahvala za deloma popravljene krivice

Po daljšem govoru, ki ga je imel član banskega sveta, Alojz Zorenč od Sv. Petra pod Sv. Gorami, je Zorenč predlagal sledečo

resolucijo

Banski svet naproša g. bana, da sporoči kraljevski vladi zahvalo ogromne večine ljudstva v naši banovini za pravkar izvršene premestitve učiteljskega.

S temi premestitvami so se deloma popravile krivice, ki jih je svojevoljno, iz čisto političnih razlogov narekovala prejšnja strankarska diktatura mnogim vestnim učiteljem, ki so uživali popolno zaupanje ljudstva. Če je bilo pri teh premestitvah premišljeno tudi nekaj favorizirancev prejšnjih diktatorjev, je bilo s tem le zadoščenno globoko uzaljenemu pravemu čutju ljudstva, ki hoče, da ima moralni zakon in avtoriteta postavijo veljavo tudi v javnem življenju. Prizadeti bi morali biti hvalazni ljudstvu, da se je zadovoljilo s tako milimi odredbami. Zato odločno odklanjamo umetno improvizirane proteste, ki so jih organizirali prejšnji nasilniki, dokazujejo s tem svoje amoralno pojmovanje javnega življenja. Hladnokrvno so sli preko brezštevilnih žrtv iz njihovih dni, zdaj pa hlinijo ogorčenje, ko se nikomur ni napravila krivica. Zadnje premestitve pomenijo vsaj delno zacelitev ran in ozdravljenje javnega življenja.

Izvajanja Zorenč so banski svetniki burno pozdravljali.

Kdo ni za popravilo krivic

Po več govorih je ban dr. Natlačen dal na glasovanje tri resolucije, med njimi tudi Zorenčovo. Dočim sta bili dve resoluciji sprejeti soglasno, je bila Zorenčova, ki izrekala zahvalo vladi za popravljene krivice, sprejeta z vsemi proti dvema glasovoma. Proti resoluciji sta glasovala advokat dr. Rudolf Ravnik iz Maribora in advokat dr. Visenjak iz Ptuja.

Proti monopolizaciji šolskih učbenikov

Več je bilo včeraj tudi ostrih govorov proti monopolizaciji šolskih učbenikov. Kot prvi je v tem oziru govoril zastopnik Kamnika dr. Vidic, ki je na koncu svojega govora predlagal sledečo

resolucijo

Banski svet Dravske banovine, zbran na svojem VII. zasedanju v Ljubljani, odločno protestira proti zneužitju šolskih učbenikov za naše šole, ker vidi v tem poskus potisniti slovenski jezik v stran in mu odkazati neko postransko mesto, ali ga polagoma popolnoma iziniti.

Banski svet zahteva, da se uvedejo v slovenske šole slovenski učbeniki, ki so jih spisali slovenski znanstveniki in pedagogi, ki so že davno pokazali svojo sposobnost za to posel. Pri tej priliki izjavlja banski svet, da bo budno stal na straži za ustavno zajamčeno pravico slovenskega jezika in njegovo veljavo v vseh naših uradih in pri vseh naših oblastvih. Zato energično protestiramo proti vsem poskusom iziniti naš jezik iz uradnega poslovanja z vsiljevanjem raznih obrazcev in tiskovin, na katerih ni več slovenskega jezika, in sicer tako posilnih, carinskih, železniških, kakor v novejših fashih tudi davčnih tiskovin in zahtevamo, da se da našemu slovenskemu jeziku, ki ga gojimo skoraj petsto let, spoštovanje in veljavo, ki mu gre po ustavnih določilih in po vseh božjih in človeških pravicah.

Pojasnilo g. bana

Ko je dr. Vidic prečital svojo resolucijo, je pojasnil ban dr. Natlačen, kaj se je doslej v tej zadevi ukrenilo. Dejal je:

Resolucija se tiče v prvem delu učbenikov. V svoji lastnosti kot ban sem podzvel razne korake glede ureditve tega vprašanja, vendar sem smatral, da ni potrebno, da ve javnost za vse moje korake, ki sem jih storil v moji uradni lastnosti kot ban. Povedati pa hočem končni efekt mojih prizadevanj, kar naj služi v pomirjenju javnosti.

Ko sem bil zadnjikrat v Belgradu, sem obiskal tudi prosvetnega ministra. Z ozirom na moje zahteve je g. prosvetni minister sklical konferenco načelnikov ministrstva ter jim predložil moje zahteve. Po konferenci mi je minister dejal tole: Kar se tiče monopolizacije učbenikov, je konferenca zavzela stališče, da se ta monopolizacija ne sme izvršiti. Konferenca je izrekla mnenje, naj bi se učbeniki še nadalje odpravljali po glavnem prosvetnem svetu, toda odobrena dela naj bi se dajala v tisk potem javne licitacije in bi dobila tisk v delu ona tiskarna, ki bi bila v ceni najnižja in izvršila delo najbolje, pa naj si bo to v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu ali Skoplju. Drugo je vprašanje enotnih učbenikov. Konferenca je zavzela tole stališče: Prvotni razpis je bil prenehan, ne dovolj premišljen in zato tudi nemogoč. Jasno je, da je poleg srbskohrvatske slovnice istočasno slovenska nemogoča, ker takega jezika, kot ga uči taka slovnica: srbsko-hrvatsko-slovenskega ni. Slovnice se bodo odpravljale za srbskohrvatske šole v srbskohrvatskem jeziku, za dravsko banovino pa se bodo predpisale slovnice v slovenskem jeziku za slovenski jezik. Isto je stališče glede čitank: za območje srbskohrvatskega jezika bodo čitanke v srbskohrvatskem jeziku pretežno z deli iz srbskohrvatske literature, dodani pa jim bodo tudi dodatki v slovensčini iz slovenske književnosti. Ostali učbeniki bodo vsebinsko približno enaki za vse države, toda za zavode na srbskohrvatskem ozemlju v srbskohrvatsčini, za zavode na slovenskem ozemlju pa v slovensčini. Zato izreka sedaj tole poročilo v pomirjenju javnosti.

Naše ceste

Ko je bila debata o proračunu prosvetnega oddelka, je ban odredil 10 minuten odmor, nakar je sledila razprava o proračunu tehničnega od-

delka. Poročilo o poslovanju in programu tega oddelka je podal načelnik g. Ing. Skaberne. Banovina upravlja 1.198,5 km banov, cest I. vrste, 2.885,7 km ban. cest II. vrste ter 39,3 km železniških dovoznih cest. Dolžina ban. cest se je lani povečala za 3,34 km z uvrstitvijo 1 občinske ceste med ban. ceste II. vrste.

Kategorizacija občinskih cest je sedaj zaključena in imamo v naši banovini 18.527,649 m občinskih cest. Skupno znaša naše cestno omrežje v banovini ca 22.640 km, k temu pa imamo še nekaj nad 600 km državnih cest, tako da znaša celotno cestno omrežje v Sloveniji nad 23.000 km.

Proračun za 1936—1937 predstavlja minimum potreb za izvrševanje dela tehničnega oddelka. Za regulacijska dela določeni krediti zadostujejo ko-

Mariborska „Naša krila“ v zatonu

Maribor, 19. februarja.

Maribor se lahko ponaša, da je dal inicijativo za marsikatero ustanovo, ki je potem zavzela razmah po celi državi. Med drugim je dal Maribor tudi pobudo za ustanovitev aerokluba „Naša krila“. V početku svojega obstoja je klub prednjačil v vsej državi. Takoj prvo leto je s pomočjo vojaških letalcev priredil do sedaj največji miting v državi, na katerem se je zbralo nad 30.000 gledalcev. Gmotno dobro stoječa organizacija si je uredila lastne pisarniške prostore v obsežno strokovno knjižnico. V Mariboru so bili kupljeni prvi civilni avioni v naši državi in sicer kar trije, inozemski letalci so izvajali dotlej še nevidene akrobacije in svetovna rekorderka je vršila tu svoje skoke s padalom iz letala. Z dovoljenjem je Maribor dobil prvi civilni hangar v državi prvi so se začeli Mariborčani baviti z jadralnim letalstvom, prvi meddržavni poštni jadralni polet na svetu se je vršil v Mariboru in sicer je prineslo jadralno letalo pošto iz Grada.

Ker je klub naletel na take nepremagljive ovire v svojih velikopoteznih načrtih, se je oprijel skromnejšega dela. Sistematično se je jelo gojiti jadralno letalstvo, ki ga mladina sama z nepopisno požrtvovalnostjo razvija naprej. Fantje sami so zgradili v Mariboru lani tri letala tipa Zögling, Studenčani pa eno. Celo lansko poletje so se vršile

Bridka socijalna slika

V Brinjah pri Ljubljani so orožniki aretirali 28-letnega brezposelnega krojaškega pomočnika P. Martina, ki je pri kmetu Podobniku ukradel 2 kg pšeničnega kruha in par čevljev. Česa drugega ni vzel, vsaj gospodar ne pogrša, dasi je bila po stenah obešena obleka in žepna ura. Aretiranec je živa slika sedanje socialne bede. Sestradan je in upadlega suhega obraza, kakršnih je danes polno po podeželskih cestah. P. deli usodo številne brezposelne mladine, ki zapravlja najlepša in najboljša leta z brezuspešnim iskanjem dela. Pri tem iskanju se bori za košček kruha in strda, doživlja ponižanja in počasi telesno propada. Neizodostno običeni in slabo hra-

Maribor. gostilničarji so zborovali

Maribor, 19. februarja.

V Gambrovi dvorani so se sestali danes popoldne mariborski gostilničarji, da so na obnem zboru razmotrivali krize in težave svojega stanu ter delali sklepe za delo v bližnji bodočnosti. Občni zbor Zdrženja je vodil predsednik Gjurč Valjak, ki je uvodoma pozdravil zastopnika mestne občine obrtnega referenta dr. Senkoviča, predstavnika banske uprave obrtno združenja nadzornika Založnika, zastopnika policije Pavličiča, predsednika Zveze gostilničarskih združenj Majcena in ravnatelja zvezne pisarne Petelna iz Ljubljane ter podravnatelja Tujakoprometne zveze v Mariboru Pfeifferja. Nato je v obširnem govoru orisal delovanje Zdrženja v preteklem poslovnem letu, ki je bilo zelo živahno. Z energičnim nastopom se je posrečilo odpraviti nameravano obilno lakso na plese v gostilnah, sodelovanjem v davčnih odbori se je doseglo znižanje davčnih bremen, nastopili so proti podeljevanju novih koncesij tam, kjer ni krajnje potrebe, doseglo se je znižanje cen plina in vodi se sedaj še borba za znižanje cen električnega toka, največja pažnja se je posvečala gostilničarski soli, ki je najbolj vzorna tovrstna ustanova v državi, vprašanje tujkega prometa se je z vso živahnostjo razmotrivalo. Posebno poglavje tvori pri tem Mariborski teden, ki v sedanjih obliki ne odgovarja potrebam 95% mariborskih gostilničarjev in kavararjev. Veselilni tingl-tingl je treba na Mariborskem tednu ukiniti. V programu ima Zdrženje v bodočnosti zgraditev lastnega gostilničarskega doma, za katerega je mestna občina obljubila brezplačno stavbišče. Ob zaključku je izrekel vse priznanje svojim sodelavcem v oboru ter uradnikom pisarne.

Sledilo je poročilo tajnika Jenka, ki se je podrobno pečal z vprašanjem sušmarstva in nelegalne prodaje vina v Mariboru ter navedel nato zanimivo statistiko obratov. V Mariboru je 89 gostiln, 14 restavracij, 1 krama, 13 bufetov, 1 avtomatični bufet, 1 brezalkoholni bufet, 12 kavarn, 2 bara, 5 hotelov, 2 prenočišči ter 2 ljudski kuhinji. Prirastek napram letu 1934 je: 1 kavarna, 1 bar, 2 ljudski kuhinji, 1 brezalkoholni bufet. Zdrženje ima 145 članov, od tega 133 izvršujočih, nameštencev brez služinčadi pa 228. — Konzum vina se je lani napram l. 1934 zmanjšal za 1100 hektolitrov. Nazadovanje je povzročila predvsem nelegalna trgovina z vinom, proti kateri se bo začela uprava sama boriti ter je v ta namen določenih v novem proračunu 2000 Din. Zdrženje je priredilo lani dve ekskurziji ter je izpeljalo zanimivo anketo med članstvom o željah, ki bi prišle za celoto v poštev. Člani si med drugim želijo: Znižanje trošarine na domače in zvišanje na izvenštajersko vino, odpravo pečatenja sodov, ukinitve policijske nadzorstvene takse, znižanje cen za tok, ukinitve obdavčitve kuhinje itd.

Za nadzorstveni odbor je poročal Verzel, ki je podal sliko gospodarstva Zdrženja. Dohodkov je bilo lani 60.906, izdatkov 72.174 Din, prenočenišče stane s 31. XII. je znašalo 97.586,40 Din. Proračun za bodočo poslovno leto predvideva Din 90.864,35 dohodkov ter 76.000 Din izdatkov.

Na predlog kavararja Klešiča so izvolili zborovalce dosedanjega predsednika Valjaka za častnega člana ter mu v znak priznanja za njegove zasluge podelili lepo diplomu. — V imenu Zveze mu je čestital zvezni predsednik Majcen, ki je v svojih izjavah obnem izrekel veliko pri-

maj za redne potrebe, treba pa bo v bodoče kreditne zvišati na višino, ki bo omogočala sistematično regulacijsko delo. Vodovodni projekt za Belo Krajino je gotov, stroški so preračunani na 12,8 milj., za Suho Krajino pa izvršuje projekte Higijenski zavod v Ljubljani in so stroški preračunani na 18 milj. Din. Med arhitektonskimi posli je omeniti nadaljevanje del pri gradbi III. drž. realne gimnazije v Ljubljani, za katero je banovina najela posojilo 7,5 milj. Din.

K debati se je prijavilo 25 govornikov. Na vrsto jih je sinoči prišlo enajst. Vsi so govorili o izredno slabih cestah, ki vežejo naše kraje, ter prosili v tem oziru od pomoči banske uprave. Ali bo banska uprava mogla zavezano cestno gospodarstvo s sredstvi, ki jih ima na razpolago, spraviti zopet na višino, kakor bi morala biti, je seveda težko vprašanje. Izrazili pa so banski svetniki svoje zadovoljstvo, da je upravljanje teh poslov sedaj v rokah ljudi, ki jim narod zaupa.

Danes se debata o proračunu tehničnega oddelka nadaljuje.

vežbe za Betnavo in pri Sv. Kungoti ter je bilo skupaj 460 poletov. Jadralci so pridili lepo razstavo na Mariborskem tednu.

Vse te neprilike, ki zavirajo razvoj letalskega športa v Mariboru, so se razmotrile nocoj na rednem obnem zboru oblastne skupščine aerokluba v Mariboru. Obširna poročila v zgornjem smislu so podali klubov predsednik ravnatelj v p. dr. Josip Tominešek, agilni blagajnik ravnatelj Loos ter ostali funkcionarji. Izvolil se je tudi nov odbor, v katerem so: predsednik dr. Jos. Tominešek, I. podpredsednik Bogdan Pogačnik, II. podpredsednik okraj. načelnik dr. Janko Šiška, tajnik Jože Papov, blagajnik Jože Loos, odborniki Ambrož Fran (Kolariba), Feldin Mirko, Hrastelj Fran, mestni predsednik dr. Juvan Alojzij, Ivo Kos, Kraj Tomaz, Poletnik Franjo, Pivka Franjo, Podliessing Manfred, predstojnik policije dr. Trstenjak Alojz, Vahtar Danilo. Dopolnilni odborniki: Rodošek Franjo, Baran Ivan, Tomič Dušan, Fischer Karel, dr. Rapotec Vinko, Sepec Radovan, Ziegrosser Karel, ing. Ivo Šostarič, Lešnik Anton, Rojko, I. — Nadzorni odbor: grof Ferdinand dr. Attems (Sl. Bistrica), Klobučar Drago, dr. Leskobar Josip, dr. Lipold Franjo, Petrovič Gjuka, dr. Seneković Ivan. Dopolnilni odborniki: Kasper Udo, Krejčí Anton, Lettner Ivan, dr. Schaubach Franc, Trbojevič Peter, Založnik Ivan.

njeni brezposelni počasi zapadajo zavratni jetiki in postajajo čedalje manj sposobni za težja ročna in poljedelska dela. Takih P. tovarišev, ki potem ukradejo kos kruha za ohranitev življenja, je čedalje več. Daljnji korak vodi v zapor, ki po pretežni večini danes ni pobiljševalnica, ampak prvi klin na kriminalni lestvi propadanja.

Mednarodni natečaj

Zveza angleških pisateljev je razpisala več ti-soč funtov šterlingov nagrad za najboljšo povest v poljubnem jeziku. Rokopisi morajo biti predloženi do konca marca meseca londonski založbi Watson in Ivor Nicholson, ki bo prevzela tisk odlikovanega dela v jeziku pri natečaju udeleženi dežel.

znanje mariborskemu Zdrženju kot najzvořejši stanovski organizaciji gostilničarjev na področju cele države.

Slika o položaju gostilničarskega stanu v naši državi je nato nazorno podal ravnatelj pisarne Zveze gost. združenj Peteln iz Ljubljane. V svojih zanimivih izjavah je posebno ostro nastopil proti uvažanju dalmatinskih, srbskih in banaških vin, ki spravljajo naše vinogradištv v propast. Gostilničarji, ki ta vina točijo, nehoti sami sebe upropaščajo. Nujna potreba je, da se v naši državi izvede racionalizacija vinogradištva, da se ne bodo več v Banatu zasajale z vinsko trto njive, na katerih je še lani rastle koruza in pšenica. Izrekel je toplo priznanje razumevanju, ki ga kaže za potrebe gostilničarskega stanu sedanjih finančnih minist. dr. Letica ter ban dr. Natlačen.

Sledilo so volitve. Predsednika in podpredsednika so volili zborovalci s tajnim glasovanjem, odbornike pa z vzklikom. Za predsednika je izvoljen kavarar Aleksander Klešič, za podpredsednika gostilničar Hönigman; odborniki: Serec, Povodnik, Kimensvenger, Kreuh, Lisjak, Jančar, namestniki: Trafenik, Horvat, Basletič, Starman. — Nazorstvo: Majcen, Verzel, Resnik, namestniki: Karner, Božiček, Ivančič, Častni odbor: Klešič, Hönigman, Povodnik, Zemljčič, Spatzek, Strehar. Podpredsednika Zveze združenj ter delegata za občni zbor Zveze bo določil odbor.

Otroci organizirali vlomilsko tolpo

V Petrovgradu je policija polovila, na veliko začudenje javnosti, vlomilsko tolpo, katero so tvorili otroci od 8 do 11 let. Zadnje čase so se v tem mestu pogosto dogajali razni vlom, kar je dovedlo policijo do tega, da je začela s podvojeno pozornostjo paziti na gibanje sumljivih oseb. Ker ji tudi ta pazljivost ni prinesla uspeha, se je poslužila drugega sredstva in postavila zasede v raznih trgovskih skladiščih, kjer so pričakovali ponočni obisk vlomilcev. Tako sta se dva stražnika skrila v skladišče trgovske družbe, in kmalu za njima so prišli vlomilci. Na najvišje začudenje je policija ugotovila otročiče namesto kakih znanih vlomilcev.

Na policiji so otroke zaslišali. Policija je spravi la na dan prav za prav senzacionalne stvari. Vlomilski dečki so se med seboj organizirali in izdelali

Celje

Iz prenočišča nastal zapor

Na upravi policije se je zgledil brezposelni Kugler Martin, 23 let star, delavec, pristojen v občini Sv. Krištof, srez Laško in je prošil za prenočišče. Medtem so pa v kriminalnih arhivih ugotovili, da je zoper Kuglerja izdalo tirabico okrožno sodišče v Celju radi vlomne tatvine. Radi tega so mu pri policiji dali radevolje prenočišče in ga bodo izročili sodišču.

Grožnje zaradi denarja. K neki trgovki na Bregu je prišel v torek popoldne mlajši možski s pismom, v katerem ji nekdo naroča, naj izroči donosišču pisma 2000 Din, če ne, jo bo naznanil policiji, da prodaja ukradeno blago. Imenovana trgovka je neprijetno zadevo takoj prijavila policiji, ki je fanta s pismom in še nekega drugega možkega zaprla, medtem, ko se je pisec pisma skrtil. Enako grozljivo pismo je prejela tudi neka druga trdkva v Celju. Upati je, da bodo predrzneži za svoje grožnje prejeli primerno plačilo in da se bodo v prihodnje premislili zbijati take neokusne šale.

Proračun mariborske mestne občine

Maribor, 19. februarja.

Danes je končala svoje delo proračunska komisija, ki je z županom dr. Juvanom na čelu preračunala novi proračun mariborske mestne občine. Proračun bo jutri predložen mestnemu svetu ter se bo v kratkem obravnaval na občinski seji. Med lanskim in letošnjim proračunom je bistvena razlika. Lanski je bil še ločen na proračun mestnega zaklada in na proračun mestnih podjetij. Letošnji pa je v smislu tozadavne navedbe finančnega ministra zopet združen v celoto, kar je bolje, ker je iz njega zopet razvidna celotna slika občinskega gospodarstva. Novi proračun predvideva 56.337,660 dinarjev razhodkov in isto vsoto dohodkov. Je popolnoma realen ter zreduciran na minimum. Z novimi davki se občani ne bodo obremenjevali. Osklade na direktne davke ostanajo na isti višini, kot lani, ter bodo znašale 40%. Bistvenih razlik v izdatkih in dohodkih ni, razen pri izdatkih za socialno skrbstvo, ki so zaradi velikih potreb znatno povišani. V tem pogledu gre sedanja občinska uprava za duhom časa ter skuša, kolikor je to sploh mogoče, upoštevati velike socialne potrebe.

Izdatki se delijo na sledeče partije: Osebnih razhodki 6.421.970, Splošna mestna uprava 1.203.200, Mestne davščine 204.000, Anuitete mestnih dolgov 8.132.580, Ceste, ulice, trgi in parki 2.319.900, (Gasilstvo 114.500, Zdravstvo 2.053.500, Socialno skrbstvo 2.908.270 (za 237.115 Din več, kakor lani), šolstvo 1.347.480, Znanost, umetnost, prosveta 258.100 (za 132.000 manj kot lani, ker odpade podpora mariborskemu Sokolu), Obrt, trgovina, tujski promet 221.000, Vojstvo 20.000, Raznoterosti 1.037.290 (večina za mestno policijo), Mestna podjetja 29.909.870.

Dohodki: Splošna mestna uprava 331.200, Mestna davščina 16.562.950, Mestni dolgovi (ki jih povrnejo mestna podjetja 6.080.320, Ceste, ulice, trgi in parki 810.950, Socialno skrbstvo 46.100, Raznoterosti 70.000 Mestna podjetja 32.436.050.

Posebno enoto tvori regulacijski sklad in ustanova. V regulacijskem skladu je 465.000 Din dohodkov predvidenih in istotoliko izdatkov, ustanove pa predvidevajo 23.754.17 dohodkov in 19.500,07 dohodkov.

V Slovenskih goricah so zlati ženini in neveste doma

Maribor, 19. februarja.

Predpusť je čas porok. V Priekliji se slavi sedaj eno gostivanje za drugim, veselje vlada po vaseh. Letos imamo med ženini in nevestami tudi mnogo starih starčkov, ki slavijo svojo zlato poroko. V tomaževski fari pri Ormožu so imeli kar dve nedelji zapored zlate poroke. Dne 9. t. m. sta se po 50 letih zopet znašla pred oltarjem Anton in Marija Plohl. Oba še krepka in čila, ki sta junaško prebila vse življenjske težave ter lepo vzgojila svojih 9 otrok v katoliškem duhu. — V nedeljo, 16. t. m. je bila v isti fari druga zlata poroka. Z veliko slovesnostjo sta obhajala ta lep jubilej zakonce Jurij in Marija Ritonja iz Trnovca. — Tudi v Negovi so obhajali 9. t. m. tako slavnost. Zlat zakonski jubilej sta praznovala zakonca Peter in Terezija Jančar. Tako sta še oha pri zdravju, da hodita oba vsako nedeljo skoraj uro daleč v cerkev k službi božji ob vsakem vremenu. Tudi njuno življenje je Bog blagoslovil z dobrih, lepo oskrbljenimi otroci. V prihodnjih nedeljah se bo obhajalo v Slovenskih goricah še več takih lepih slavnosti.

pravilnik kako se morajo vlomiti izvrševati. Sest članov njihove družbe je vsak dan redno vršilo opazovalno službo po mestu in pregledalo razna skladišča in delavnice, na večer po so imeli svoj zbor in na njem obravnavali poročila svojih oglednikov. Nato so se posvetovali in skupno določili tiste, ki so morali vlomiti na določenem kraju. Ti dečki so na policiji izpovedali mnogo več, kolikor pa je bilo znanih vlomov. Največkrat so otroci kradli po skladiščih. Vse ukradene stvari so mladi vlomilci znašali v svoje posebno skladišče, v katerem je policija našla poleg mnogih drugih stvari tudi tri vozove koruze.

Kje je ta mlečna mladina črpala svoje zgledje za tako početje, najbrže ne bo težko uganiti.

Svobode si je zaželela

Celje, 19. februarja.

Neka boljša gospa iz znanih krogov ji je bila za birnansko boiro. Od takrat so skrbeli za njo, kakor za svojega otroka. Saj doma vlada taka revščina, da so bili veseli, da se nekdo usmili vsaj enega otroka. Končno jo je gospa vzela še k sebi. Nekaj mesecev je še šlo. Lepo so jo oblekli, kakor se spodobi za mlado gospodinjico — a poleg tega je bila pa pod strogim nadzorstvom. Pa si je 15 letni Angelci pohotelo po svobodi in prostosti. Prošila je gospo v nedeljo, da bi smela obiskati svojo mater, ki živi na periferiji. Gospa ji je res dovolila, toda pod pogojem, da se mora do te ure vrniti. Angelca je res odšla, skrivaj pa odnesla vse svoje stvari. Ni ji ugajalo udobno življenje — za-

hotelo se ji je kljub njeni mladosti po svobodi. Zvečer je ni bilo nazaj, drugi dan tudi ne. Doma tudi ni bila. Bogve, kje je prebila noč. Rajši bo doma v nadlego materi, rajši bo stradala, hodila strgana, kakor pa imela skrbno in urejeno življenje. Kaj drugo, svoboda in prostost, to je za 15 letno Angelco glavna stvar. Kaj bo postalo še neki iz tega mladega dekleta.

Skandala tudi v Celju ne manjka. Ker pa pravijo, da se o skandalih, ki se dogode med boljšimi ljudmi, ne sme pisati, smo se odločili, da o takih stvareh tudi mi ne bomo ničesar poročali. Saj se razumemo?

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 20. februarja: Sv. Rajmund.
Jutri, petek, 21. februarja: Sv. Eleonora.

Kaj bo danes

Prosv. dvorana Kodeljovo: ob 20 prosvetni večer Salezijanske prosvete. Predava Vinko Zor o potovanju skozi Dolomite v Svico in Južno Nemčijo (skioptične slike!).

Justična palača, dvorana 79: ob 18 predava v okviru društva »Pravnik« dr. Stojan Bajič: »O novih smereh v nemškem delovnem pravu«.

Društvena dvorana Sv. Jakob: ob 8 sestanek fantovskega odseka. Predava Stane Kos o »Fotografiji«.

Društveni dom Škofja Loka: ob 8 skioptično predavanje Franca Radešiča o umiku srbske vojske čez albansko gologoto v l. 1915.

V »Filozofskem društvu« v Ljubljani bo predaval v soboto, dne 22. februarja t. l. ob 18 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi vseučiliški prof. dr. Karol Ozvald o temi »Pedagogika in filozofija«. Predavatelj bo ob zgledih iz čisto konkretnega življenja pojasnjeval, da vzgajanje in obrazovanje človeka ni nemara stvar, ki bi zadevala le otroško sobo ali pa da bi oboje bilo isto, kar šolska pedantika. Eno in drugo je namreč zelo kompliciran kulturni proces živga dogajanja, ki mlademu rodu pomaga, da da pride v medsebojnem življenju pravi človek na pravo mesto. In posebej se, kakršnih učiteljev pa učitelje bi trebalu narodu, da bi se ta proces v redu odigraval. K zanimivemu predavanju vabi društveni odbor vsakogar, ki se zanima. Vstop prost!

Izmed vseh glasbenih literatur so pri nas še najmanj poznana dela angleške literature. Da se z njimi seznanimo vsaj deloma, je namen II. javne produkcije ljubljanskega drž. konservatorija, ki bo v ponedeljek, dne 24. t. m. ob pol 7 v Filharmonični dvorani in ki nam prinaša dela skladateljev: Purcell, Biskop, Elgar, Williams in Bridge. Spored izvajajo konservatoristi: Fratrik Stefanija, Gallatia Reinholda, Korencan Štefka in združeni godalni orkester drž. konservatorija in Orkestralnega društva Glasbene Matice pod vodstvom L. M. Škerjanca. Sporedi po 2 Din se dobe ob jutri dalje v knjigarni Glasbene Matice.

PREDAVANJA AZ.

Predavanje gosp. dr. Tineta Debeljaka: Smisel moderne slovenske literature, ki je bilo določeno za petek, se bo vršilo v ponedeljek, dne 24. t. m. ob 20 v beli dvorani Uniona.

Vabimo vse gg. starešine in člane, da se ga polnoštevilno udeležijo.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20.

Četrtek, 20. februarja: Gosposki dom. Premijera. Red Četrtek.

Petek, 21. februarja ob 15: Vesela božja pot. Dijaška predstava. Cene od 5 do 14 Din.

Opera.

Začetek ob 20.

Četrtek, 20. februarja: Carmen. Red B. Petek, 21. februarja: Zaprti. Sobota, 22. februarja: Apropos, kaj dela Andula? Premijera. Izven.

Drama.

Opozorjamo na nocojšnjo vprizoritev Škvarčinove komedije »Tuje dete«, ki je izven abonmaja po nižjih dramskih cenah.

Belgrajski dramski avtor Vesnič obravnava v svoji drami »Gosposki dom« razmere v sodobni družbi, predvsem v bogati družini trgovca Mitroviča, Vesnič je napisal že več dram, ki so stalno na repertoarju gledališč v naši kraljevini, predvsem v repertoarju belgrajske drame ter je imel z vsemi svojimi deli jako lepe uspehe. V našem repertoarju nastopa sedaj prvič kot avtor. Premijera bo v četrtek 20. t. m. za red Četrtek.

Opera.

Gospa Bernot-Golobova poje ponovno naslovno vlogo v Bizetovi operi »Carmen« v četrtek, dne 20. t. m. Don Joseja poje gosp. Marček. Escamila — gosp. Primožič, Micaela je gospa Ribičeva. Zuniga — gosp. Župan. Predstava je za red B.

Ogorčenje proti Bati

Opankarji v Valjevu že dolgo vodijo ogorčeno borbo proti Bat'i, ki radi svojih nizkih cen izpodriva njihovo obrt. Organizirali so že splošen štrajk in zaprli za nekaj dni svoje delavnice. Prav isti čas pa je Bat'ina podružnica postavila v izložbo veliko količino gumijastih opank, kar so štrajkujoči obrtniki smatrali za izzivalen odgovor Bat'e na njihov protest, ki so ga vložili pri oblasteh, da se Bat'i prepove prodaja teh izdelkov, ki konkurirajo obrtnikom. Za semanj dan pa je podružnica nenadoma znižala cene taki obutvi od 39 na 25 dinarjev. S tem svojim postopanjem je Bat'a tako ogorčil valjavske opankarje, da so mu še isti dan podnevi razbili vsa izložbena okna. Delo so izvršili večinoma mladoletni otroci obrtnikov, ki so se na policiji zagovarjali s tem, da jim je Bat'a vzel zadnji kosček vsakdanjega kruha. Doslej so valjavske opankarje že trikrat razbili Bat'ina izložbena okna.

»To ni lepo. Trem ženinom sem se odrekla zaradi Tebe.«

»Zaž pa cigaretam, kaj ti ni dovolj.«

Kaj pravijo trafikantje

Iz vrst trafikantov smo prejeli in objavljamo: Nedeljski občni zbor trafikantov je pokazal, s kakimi težavami se morajo boriti danes trafikanti. Po statistiki lanske potrošnje tobačnih izdelkov je povprečno zaslužil vsak trafikant 450 Din na mesec. Ker pa so boljše trafike v centru zaslužile več, si lahko mislimo, kako je živel oni, ki je imel še manjši zaslužek.

Vsa potrošnja tobačnih izdelkov je padla od leta 1930 za 50%, lokali se pa niso nikjer pocenili, le davek se je povečal. Uprava drž. monopolja je iskala razne odprave, da bi svojo produkcijo vzdržala vsaj na isti višini. V to svrhu je izdala reklamne letake in podelila tudi veliko novih dovoljenj, te pa je največkrat brez vsake krajevne potrebe. To je bilo porazno za trafikante.

Monopolna uprava je končno na neprestane pritožbe s strani društva trafikantov lansko leto od junija ustavila podeljevanje pravic do novih trafik, dokler ne izide novi pravilniki. Letos januarja je ta pravilnik, za katerega je trajala dveletna borba, v resnici izšel in na žalost tudi presenetil trafikante. Predlogi, ki jih je stavilo Uduženje Upravi monopolov, se v tem pravilniku niso upoštevali, pač pa so se gotove stvari še poostrele, zlasti to, da je enkratna nabava tobačnih izdelkov mogla šele od 1000 Din naprej. S tem so mali trafikanti prav občutno prizadeti. Sami večjega kapitala nimajo, a kje in na kaj ga dobiti.

Enako zlo se godi trafikantom s tem, da velika podjetja, ki so rabila vedno mnogo takšnih vrednosti, nabavljajo stroje za taksiranje potnih pošilk, vsled česar odpadejo poštno znamke.

Gotovi trafikantje so se ravno radi tega precej visoko zavarovali pri zavarovalnicah, ker so isti zavarovali dobavljali znamke. Z nabavo stroja je bil trafikant ob zaslužek. Uduženje tobačnih tra-

fikantov mora sedaj doseči to, da bo vrednostne karte, ki se vlagajo v stroj dobil na pošti trafikant s 2% provizijo, kakor ostale poštno vrednote. Kajti to je ravno tako poštna vrednota, samo v drugi obliki. Lansko leto so bile ukrajne vžgalice Jadranske straže, pri katerih je bilo 7% provizije in je pri tem zopet oškodovan trafikant s 2%. Pa še dalje je šla ta politika. Dobili smo male vžgalice po 50 par, da je sedaj treba prodati 300 kosov, da se zasluži toliko kakor prej pri 100 kosih Jadranske straže.

Po večkrat na dan je treba gostom postreči z ognjem n. pr. želi 1 ibar in prižgati. Zaslužek trafikanta je 0,25, a vžgalica stane 0,30.

Priznamo, da so temu krive velike sedanje gospodarske razmere. Vsem slojem so bili prejemi že po večkrat znižani. Kadilci so dražje cigarete opustili, se poslužujejo cenejših vrst, mnogi pa so sploh opustili kajenje. Pri vsem tem so se še trafike pomnožile, kar je vse pripomoglo do našega sedanjega stanja.

V Uduženju tob. trafikantov je zadnje 2 leti zelo naraslo število članov. Trafikantje so uvideli, da je posamezniku nemogoče kaj doseči, na drugi strani pa da so vsi trafikantje od Uduženja imeli že mnoge koristi. Zato pa je moralna dolžnost vsakega trafikanta, da ne čaka, da ga pozovemo v naše vrste, temveč se oglasi sam s prijavo v naše uduženje. Dobro se zavedamo, da je med našimi trafikanti še dosti prav sposobnih ljudi, ki pa sami brez Uduženja ne morejo koristiti ne sebi ne drugim.

Kadar bo naša organizacija lahko dokazala, da je popolna celota svojega stanu, takrat bo šele moglo doseči uspehe, s katerimi se bodo zboljšale sedanje težke razmere.

Laž v filmu in življenska resničnost

Danes že lahko govorimo o filmski umetnosti. Ni pa seveda vsak film, ki ga vidimo, umetnina. Tudi ni vsak film vreden pohvale, čeprav publiki ugaja in žanje vsepovsodi uspehe. Predvsem je potrebno, da si mora biti javna filmska kritika na jasnem glede umetniških in kulturnih zahtev filma. Nevarno bi bilo, če bi ne znala ločiti dobrega od slabega. Ni pa to tako lahko, kot se človeku na prvi videz zdi.

Film ima svojo magično moč. Sijajne režijske domislice, duhovita montaža, do zadnje potankosti izpolnjena igra tako v mimiki, kot v gestah, vse to nas v filmu zadihi in očara. Prav lahko pa se za tem zunanjim sijajem skriva laž in življenska neresničnost, ki more obiskovalcu filma etične principe včasih popolnoma zmečati.

Film ima svoja posebna izrazita svojstva. Mi imamo občutek, da gledamo v filmu vedno resnično življenje samo, ne pa kot v igri na odru prikazovanje življenja. Mi smo pri filmu — pri pristnih filmih — opazovali resničnega življenja, resničnih življenjskih dogodkov, ne pa kot gledalec kake igre.

Ta življenska resničnost nas priteguje in kaj radi verjameмо temu, kar na platnu gledamo, ker življenje ne laže. Zato je pri presojanju filma treba tem večje previdnosti in previdnosti.

En zgled! Poznamo »Epizodo«. Film je pri publikii dosegel sijajen uspeh. Je pa v svoji notranjosti velika laž in je dvakrat bolj nevaren radi visoke umetniške igre Pavle Wessely, ki zna živ-

ljensko laž tako resnično in prepričevalno prikazati.

Film je v svoji vsebini laž, ker Toressanijev v življenju ni, ali pa so tako redki, da resničnost življenja sploh predstavljati ne morejo. Film pušča v srehi, zlasti mladih obiskovalcev, tihe želje po takih filmskih princih, ki jih nikjer ni, in jih resnično življenje nikomur ne stavlja na pot.

Ta zgled naj bi bil omenjen radi tega, ker danes v filmu tako brdiko pogrešamo resničnosti. Vsa filmska produkcija je povečini usmerjena na prikazovanje plehkih senzacij in neresničnih in nemogočih življenjskih zgodb. Ali ni škoda visoke umetniške igre in ženjalne režije za tak kič? Kot da ne bi bilo snovi, polnih življenske resničnosti in dramatične napetosti in to uprav v današnji dobi.

Zakaj filmska publika tako rada gleda žurnale? Zato, ker gleda v njih resnično življenje, s katerim smo povezani i mi sami. Filmski režiser naj bi se učil od filmskih reporterjev, ki se trdo oklepajo resničnih dogodkov in jih verodostojno prednašajo.

Čim bolj je beseda filma resnična in verjetna, tem bolj poslušalca zagrabi in mu ugaja. V vsej njeni lepoti jo spoznavati in razlagati, naj bi bila nloga filma. Z drugo besedo: čim verjetnejša bo vsebina filma, tem raje ga bomo gledali!

Magična moč filma more služiti Bogu, pa prav tako hudicu. Kako velika in plemenita bi bila, če bi človeštvu služila za spoznavanje Večnega.

Okoli novega umetniškega prodajnega salona

Ljubljana, 20. februarja.

Kot znano, se bavi Društvo slovenskih likovnih umetnikov že delj časa z mislijo, da odpre svoj lastni prodajni umetniški salon. Otvoriti ga je nameravalo v poslopiju Ljubljanske kreditne banke, ker pa je medtem bila za salon določena dvorana oddana, si bo društvo pač moralo poiskati drug lokal. Kajpak je načrt tega salona v veliki meri odvisen od podpore, zaradi katere je društvo že storilo primerne korake na odločilnih mestih.

O načrtu prodajnega salona se v naših umetniških krogih veliko razpravlja. Vsem je še v spominu »Pogovor z R. Jakopičem«, ki je izšel v »Slovenec«. Mojster Jakopič je mnenja, da je položaj letos še mnogo obupnejši, kot je bil l. 1932, ko je poudarjal na sestanku v srebrni unioński dvorani: »Zdaj kopljejo grobarji velik grob, ki bo pogotil ne le vso slovensko umetnost, ampak vso kulturo sploh — če se hitro ne spametujemo in ne zganemo.« Zato je prav, da izvemo, kako gleda na naš trg z umetninami g. Kos, ki je po vojni otvoril v Ljubljani doslej edini prodajni umetniški salon in ima torej velike skušnje.

Reči se mora, da je zanimanje in smisel za umetnost med Slovenci zelo razvit tudi med nižjimi sloji« je dejal g. Kos našemu poročevalcu. »To so pokazale zlasti razstave, ki sem jih v teku svojega delovanja priredil v raznih krajih, kakor v Novem mestu, na Bledu, v Mariboru, v Celju pa tudi tukaj v Ljubljani. Vsaka razstava je imela zadovoljiv uspeh ter si je razstavo ogledalo z vidnim zanimanjem lepo število ljudi, med njimi tudi veliko delavstva. Razveseljiv pojav je, da je zlasti naša srednješolska mladina v naši umetnosti že zelo poučena in da ima zanjo tudi mnogo smisla.

Ako umetnost pri nas ni prodrla še globlje, kot je, so predvsem krivi umetniki sami! Mislim na večno trenje med posameznimi strujami in tudi med umetniki samimi! Pri prirejanju razstav so

tudi meni največ težko delali umetniki in mi, kjer se je le dalo, metali polena pod noge! Kljub temu sem z nekaterimi zadovoljen!

»S katerimi umetniki ste imeli doslej posla?« »V poslovnih zvezah sem bil doslej že z večino naših umetnikov. V prvi vrsti so omeniti: Ferdo Vesel, Rihard Jakopič, oba Vavpotiča, Miha Maleš, Franc Klemenčič, Matej Strnen Matija Jama, Hinko Smrekar, Božidar Jakac, Franc Pavlovec, Trstenjak, Fran Tratnik, in še drugi: Anica Sodnik-Zupančeva, Saša Šantel, Avgusta in Henrika Šantel, Piščančeva, Maksim Gaspari, Košir... Ne morem pa točno vseh navesti, ker se trenutno pač ne morem vseh spomniti.

Cigave slike so med ljudmi najbolj priljubljene, je težko reči, ker prihajajo v poštev različni vzroki, n. pr. cena. Vesel vzbuja povsod pozornost, toda njegove slike malokdaj lahko kupi. Jakopič se je postavil na bolj zmerno stališče, zato krasi njegove slike že mnoge slovenske domove in salone. Dejstvo je, da umetnikovo delo tem lažje prodre v javnost, čim bolj je razumljivo. Najboljši dokaz je n. pr. Maksim Gaspari, ki ga pozna že vsak Slovenec, če ne drugače pa po razglednicah, ki jih izdaja za praznike Ciril Metodova družba. Istotako je znan tudi Božidar Jakac in Miha Maleš.

O izgledih za bodočnost hočete vedeti? Z mirno vestjo lahko rečem, da je naša umetnost na zmagovitem pohodu. Velika ovira ji je sicer današnji težavni gospodarski položaj, a ravno zato je treba že dosežene uspehe tem bolj vpoštevati. Kot sem že rekel, je zlasti mlajši rod za umetnost veliko bolj vnet kot starejši. Ta ji bo tudi pripravil pot za bodočnost.

Tako g. Kos, ki trdi o sebi, da je uvedel umetniške slike v svoji 15 letni praksi v okoli dva tisoč slovenskih družin. Seveda ne smemo pozabiti, da je g. Kos trgovec, ki kot tak mora gledati z optimizmom v bodočnost!

Drobiž iz domovine

Kaznovani peki

Svoječasno smo že poročali o koraku nekaterih zagrebških pekov, ki so kar na lastno pest brez privoljenja mestnih oblasti povišali cene kruha. S tem slučajem se je bavila oblast in strogo kaznovala okrog 50 pekov, ki so se s cenami pregrešili. Vsak pek je bil kaznovan z denarno kaznijo 2000 Din, tako da morajo vsi peki plačati 100.000 Din kazni. Proti kazni in proti odredbi, s katero je mesto maksimiralo cene kruha, so se obrtniki pritožili na banksko upravo. Pričakuje se, da bodo tudi na tem mestu zavrnjeni poizkusi pekov za povišanje cen kot neosnovani in nepotrební.

5 ribičev utonilo

Pred nekaj dnevi, ko je še divjala burja na morju, je v bližini istrske obale zajel vihar neko veliko italijansko motorno ribarsko ladjo in jo potonil. Motorna ladja se je nahajala za časa viharja

na Kvarneru in se približala Istrski obali. Ko je prišla do bližine Pulje, so valovi ladjo ponovno potisnili na visoko morje. Tam jo je preplavil velik val, da je voda udrila v notranjost, tako da 12 ribičem ni preostajalo drugega, kakor da so skočili v vodo in začeli plavati proti obali. Vendar je do obale priplavalo le 7 ribičev, ostalih 5 pa je voda požrla.

Krvoločna žena

V vasi Nitčkovu pri Skoplju se je v nedeljo dogodil strašen zločin. Nek premožnejši hiši se je priženil mlad kmet, in stanoval s svojo ženo kar pri tistu. Prve mesece sta se mlada zakonca dobro razumela, kmalu potem pa so se začeli prvi prepri. Zadnje tedne pa je bilo to razmerje že tako nezno, da je mislil mladi mož pobrati svoje stvari in oditi domov. Istočasno, ko je ta pospravil svoje stvari in se pripravil na odhod, pa je v njegovi ženi in tistu dozorel sklep, da je edini izhod iz takega položaja, da ubije mlada

dega moža. Zato sta v nedeljo zvečer počakala, da je mož odšel spat. Čim je zaspal, sta ga obadva napadla s kladivom in mu razbila glavo. Nato sta ga na odnesla ven in ga zakopala v jamo. So se je pa so ta pogreb in pokop opazovali ter zadoje prijavili oblastem. Ze drugi dan sta krvoločna žena in njen oče romala v zapor.

Podjetni cinkograf

V Sarajevu so aretirali nekega cinkografa in njegovo ožjo družbo, ki se je bavila z brezplačnim nabavljanjem tujege blaga. Bili so posebno strokovno izveščani ter se lotevali pri svojem tatinskem poslu v trgovinah le blaga boljših in dražjih vrst. Njihov poglavar je zaradi slinih dejanj polagal račun že pred leti v Parizu in tam tudi odsedel nekaj let ječe. Ko je sarajevska policija izvovala njihovo skladišče, je našla v njem hermeline, najfinjšo svilo in najboljše blagove za obleke. Ko so jih zasliševali, seveda drug drugega niso hoteli poznati. Ker pa policija sumi, da so se s takimi posli bavili tudi drugje, je obvestila tudi vse druge policije v naši državi.

Dom za zapuščene otroke

Dom za zapuščene otroke. Zagrebška bankska uprava, mestna občina in nekatera hrvatska humanitarna društva, ki se v prvi vrsti bavijo z zaščito zapuščenih otrok, so končno uspeli, da se je v Zagrebu odprl dom za zapuščene otroke, ki ga bo v glavnem vzdrževala mestna občina. Ta novi dom bo sprejel do 100 zapuščenih dečkov. Deklice pa bo sprejemal dom društva hrvatskih učiteljev na račun mestne občine. V zavod bodo prihajali otroci, katere bo tja poslala ali policija, ki doselej ni vedela s takimi zapuščenimi otroki kaj početi, ali pa bodo prišli po posredovanju društev ali pa zasebnikov. V zavodu bodo ostali toliko časa, da bodo našli v njih dom ali pa jih oddali drugim rodbinam. Računajo tudi s tem, da bodo morali iz tega zavetišča nekatere otroke oddati tudi v poboljševalnico.

Svojevrstna tatlica

O aretaciji Soršan Alojzije, ki je bila zasačena pri vlovu v barako branjeve Branković Marije v Bohoričevi ulici, so se zbrali zanimivi podatki. Soršanova je imela pri sebi vlovilno orodje, katerega je stalno uporabljala pri vlovnih tatvinah, ki so ji naposled že postale poklice. Tudi vlovilno orodje je v ta namen ukradla v neki baraki na Resljevi cesti. Dne 18. januarja t. l. je vlovila v neko pralnico na Resljevi cesti in pokradla več perila, ki se je vrnil stranki. Istotam je vlovila v klet bližnjega lastnika Kmetec Simona in ukradla več steklenic malinovega vina, krompirja ter en odpiralč z mehaničnim pogonom in perilo. V posesti Soršanove so našli tudi ročno torbico iz črnega sukna na zadrgo, v kateri je knjiga »Priprava na smrt«, dva angleška ključa od stanovanja in zlati naložniki z etuijem. Aretrirana navaja, da je to torbico z vsebino ukradla nekega jutra pred približno 14 dnevi v cerkvi Sreca Jezusovega v četrti klopi. Nadalje so našli pri njej kovčeg z ribolovsko pravico. Trdi, da je ta kovčeg ukradla pred 14 dnevi v neki hiši v Domobranski ulici. Lastnika torbice in kovčega z vsebino naj se zgleda na upravi policije, soba št. 24, kjer dobila svoje predmete nazaj. Nadalje so našli pri Soršanovi mašno knjižico »Spomin na Jezusa«. V knjižici je napisano ime Slavka Juhart, Kamenec. Tudi to knjižico je ukradla neki služkinji. To je menda prvi primer po vojni, da se je ženska, povrh še tako mlada, lotila vlovilskih poslov in da jih s tako doslednostjo in vsestranstvijo opravlja povsod, kjer se ji le nudi prilika.

Tat prijavlja tatvino

Dober domiselek je padel v glavo ljubitelju tujih koles Ivanu Tanku. Ukradel je v noči na 16. februarja gostilničarju v Rožni dolini Antonu Primožiču kolo; da bi pa sled zabrisal in stvar kompliriral, je prijavil policiji, da je bilo kolo njemu ukradeno. Pa se mu kljub vsemu prizadevanju ni posrečilo dokazati, da je bilo kolo res njemu ukradeno. Kajti kolo, ki ga je imel, je bilo registrirano pod Primožičevim imenom, pa tudi okolnosti, da je imel Tanko že večkrat opravka s tujimi kolesi, ni govorila za to, da bi mogel Tanko na vsem lepem priti na pošten način do lastnega kolesa. Tako je moral Tanko za zaprta.

Brezposelni čakajo

Prošnja 60 brezposelnih. Okoli 60 brezposelnih, ki so delali na cesti Lasigovec-Polenak v plujskem okraju že v avgustu preteklega leta in so danes zopet brez dela, še do danes ni dobilo izplačane svojega zaslužka, ki znaša okoli 120 Din za delavca. Nekateri so sicer dobili nekakšno potrdilo, vendar trgovci na taka potrdila ne daje ničesar. Ti reveži še vedno čakajo na svojo že davno zasluženno mezdno in se vprašujejo, kdo nosi odgovornost za tako počenje z najbednejšimi. Pričakujemo, da država, ki je gori omenjene delavce najela, zasluženno mezdno, čim prej izplača.

Naši obrtniki in delovni čas. Kljub vsem zakonskim predpisom, ki se tičejo nadurnega dela vajencev in pomočnikov, se mnogi naši obrtniki ne zmenijo mnogo za te zakonite naredbe; saj je splošno znano, da delajo ponavadi vajenci in pomočniki 12 do 14 ur dnevno, seveda brez doplačila za nadurno delo. Da tudi šivilje niso na boljšem, je razumljivo. Če pa se tak vajenec ali pomočnik temu izrabljanju protivi, ga mojster brez usmiljenja odpusti. Zato apeliramo na oblast, da že enkrat tem »skrajno nesocialnim razmeram, ki postajajo vedno hujše, napravi konec.

Poroke v Pljuju. V Pljuju se je preteklo nedeljo poročilo v minoritski cerkvi 11 parov, v mestni župniji pa 2 para, med njima Avgust Špat, cestni nadzornik v Pljuju, in Angela Keber, hči trgovca v Sevnici. Pri Sv. Marku je isti popoldan stopilo kar 18 parov pred oltar.

Seja občinskega sveta plujškega bo v četrtek, 20. t. m. v mestni dvorani. To je v kratkem času že tretja občinska seja, odkar je bil imenovan novi občinski odbor in priča o živahnem delu, ki se ga je isti z vso vnetostjo lotil. Na dnevnem redu je med drugim službena pragmatika.

Šahovski dvojebi med Pljujem in Čakovcem je končal po ostri borbi z neodločenim rezultatom 4:4. V plujski reprezentanci, v kateri so v zadnjem trenutku bile izvršene nekatere spremembe, so znagali gg. Schwab, Šošarič, Sirc in Levačič, izgubili pa so svojo partijo gg. dr. Sluga, dr. Scheibel, Zadnek in Velkavrh. Na ponovni boj se srečata obe močvi v štirinajstih dneh in sicer v Pljuju. Zvedeli smo, da je v Pljuju pripravila ustanovitev šahovskega kluba, za katerega vlada povsod največje zanimanje.

Učitelj: »Ni je take težkoče na svetu, ki je z vztrajnostjo in pridnostjo ne bi mogli premagati.«

Toneček: »Gospod učitelj, ali ste že kdaj poskusili razmazano zobno pasto spraviti nazaj v tubo?«

Oceansko zlato

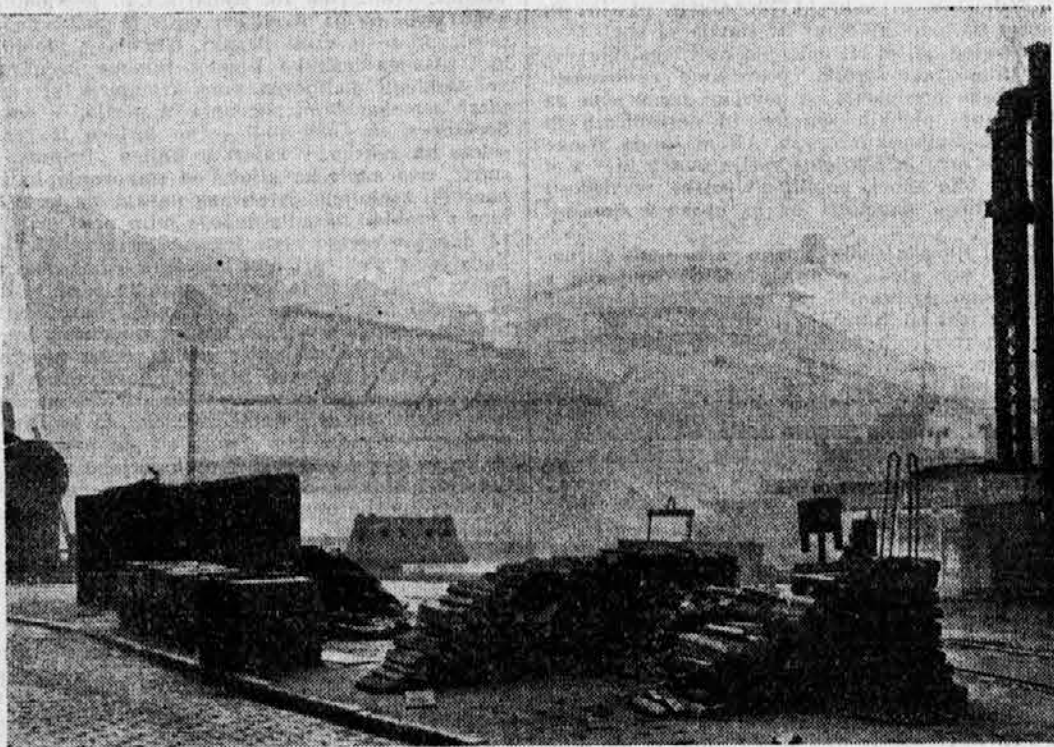
Zlato kot temelj narodnega gospodarstva še dolgo ne bo izgubilo svojega pomena. Poleg denarne vrednosti ima še dragocene fizikalno-kemične lastnosti. Industrija porabi v različne namene do 40 odstotkov vsakoletnega pridelka zlate rude. Izpremenitev drugih kovin v umetno zlato je še vedno pravljica, kakor v dobi srednjeveške alkemije. Če bodo v doglednem času izčrpana zlatna ležišča, se bo moralo ozreti človeštvo po drugih naravnih virih. Tehnika misli predvsem na morsko vodo. Znani nordijski fizik Svante Arrhenius je zračunal kot zadnji, da vsebuje ena tona oceanske vode vsaj do 6 miligramov zlata. Vsi oceani skupaj bi vsebovali po temu računu nad 8 milijard ton zlata. Pridobivanje bi bilo dokaj lahko. Sedanje rudoslovje sreča dokaj več težko pri kovinskih sestavinah s piščo zlato vsebino. A teorija dolgo ni nikala praktike. Šele zdaj (v zvezi s smrtno znane nemskega kemika Friza Haberja, ki je moral zapustiti domovino po Hitlerjevem prevratu) je postalo znano, da je resno iskala povojna Nemčija rešitev v oceanskem zlato. Haber, ki je med vojno izkazal domovini neprecenljivo uslugo s pridobivanjem sintetičnega dušika, je hotel leta 1920 zajeti v morju za plačilo reparacij potrebno zlato. V največji tajni je zbral veliko število vzorcev iz Severnega morja, Jadrana, Atlantika itd. ter se lotil izločevanja zlata s pomočjo natriumsulfita in posebnih filtrov. Delo je dobro napredovalo. Analize so odgovarjale poprej omenjeni domnevi o navzočnosti 5 mgr zlata v vsaki toni vode. A leta 1923 je Haber nenadno obupal. Prepričal se je, da

je zlata vsebina morske vode tisočkrat manjša! Delal je še dve leti in naposled dospel do žalostnega zaključka. Moderna kemija ni kos infinitesimalnemu računstvu. Kirurgi si nataknejo med operacijo gumijevе rokavice. A kemik nikoli ne ve, ali ni na napačni poti pri opravi z nekončno malimi količinami. Lahko ugotovi milijonske dele kovine v enem litru vode. A če gre za desetinke teh milijonskih delov, nikoli ni brez skrbi, ali niso zgolj slučajnega zunanja izvora. Če je odložil kemik poprej zlati prstan ali se dotaknil zlata zrnca, ki se drži kljub vsemu umivanju prstov. Dva nemska kemika sta presenčila pred 15 leti ves svet s poročilom o pridobivanju zlata iz živega srebra s pomočjo elektrike visoke napetosti. Bila sta prepričana, da izloči elektrika iz vsakega atoma živega srebra (z at. težo 201) po en atom helija (z at. težo 4) in ostane zlato z atomsko težo 197. A naposled se je izkazalo, da je vsebovalo živo srebro to zlato že poprej v surovem stanju: živo srebro se pridobiva iz cinobra, ki pa vsebuje zlato! Haber je izboljšal kakor je mogel svoje naprave in dospel do zaključka, da vsebuje ena tona vode samo en tisočini del miligrama zlata. Torej ni bilo potrebno predelati en milijon kub. metrov morske vode, da bi se izločil 1 gr zlata. Morebiti bodo poznejše analize zopet reducirale ta odstotek. Oceanska zakladnica bo ostala nedotaknjena, dokler ne bo izumila tehnika novo kemično postopanje, ki bo zahtevalo manj izdatkov in nudilo več zanesljivosti kakor sedanje.

Tri angleške krone

Londoni draguljarji se pripravljajo na svečano kronanje mladega kralja. To pot nimajo dosti opravka. Britska krona, ki ne sme zapustiti ozemlja Zedinjenega kraljestva, je bila temeljito popravljena lani pri proslavi 25-letnice vladanja Georgea V. Krona v prvotni obliki je bila izdelana leta 1838 po naročilu kraljice Viktorije. Seveda je posajena s starejšimi zgodovinskimi okraski. Med slednjimi se nahajajo kakor kurje jajce debel rubin Henrika V., safir hiše Stuartov iz nekdanje krone Karla II., biserni uhani kraljice Elizabete, del slavne briljantne »Afriske zvezde«, ki so ga morali draguljarji razbiti v kose, ker bi bil sicer prevelik,

in dr. Vsi britski dominioni in kolonije so še povečali ta sijaj leta 1935. Kanada in Avstralija sta takrat prispevali zlato, Nova Zelandija — platino, Južna Afrika — briljante, Indija — briljante, safire in diamante, Birma — rubine in Cejlon — akvamarine. V sedanjí podobni nosi britska krona 2783 briljantov razne velikosti, 5 rubinov, 11 diamantov, 17 safirov in 277 biserov. Razen tega bo kronan kralj v Londonu še s škotsko krono sv. Edvarda Izpovednika in pozneje bo moral v indijsko prestolnico Delhi, kjer bo kronan s cesarsko krono.

Kakor prikazen iz megle je videti največji parnik sveta »Queen Mary«, ki ga bodo Angleži spustili v morje prihodnji mesec.

V kraljestvu mamutovcev

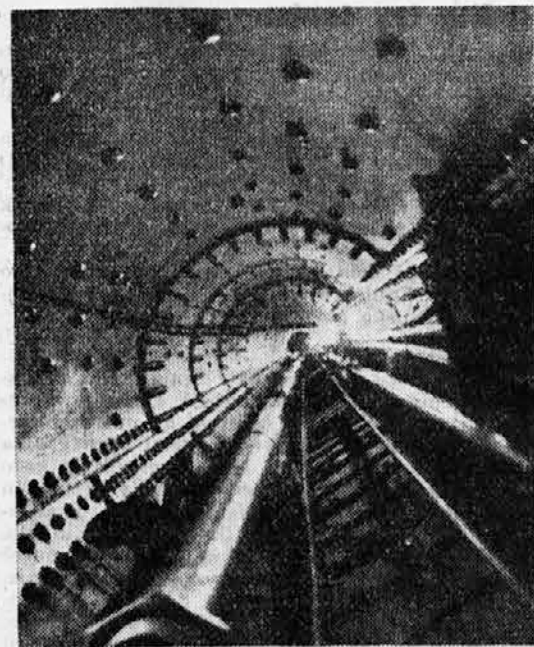
Čudežna kalifornijska pokrajina mamutovcev je »najnovejši ameriški narodno zabavišče«, dostopno šele nekaj let sem. Orjaški iglavec mamutovcev je zanimiv predvsem zato, ker ne raste nikjer drugod, kakor v ozkem pasu vzdolž Tihega oceana, od neke točke v Oregonu nekaj milj nad kalifornijsko mejo proti Monteroy Bayu. Tako imenovani mamutovski pas ne meri v širini povprečno nad

dvajset angleških milj in v tem dolgem, ozkem pasu je kakih 1.500.000 oralov mamutovskega gozda. Mamutovci so pognali v času, ko so gradili piramide, potem takem so ti častitljivi gozdni samoderžci rabili več tisočletij, da so dosegli današnjo višino in širino. Ime »Sequoia Sempervirens« — večno zeleni mamutovec — je torej kakor nalašč primerno zanj, kajti življenje tega iglavca je zares

kakor nesmrtno. In ti deviški gozdovi so še vedno taki, kakršni so bili: pristni in neposkodovani. Posamezna orjaška drevesa dosežejo v premeru 18 do 20 čevljev, v višino pa poženejo do 350 čevljev. Sedem in devedeset odstotkov vseh mamutovcev na svetu raste v tem »mamutovskem ozemlju«. Debla tega drevesa so docela ravna, njihova skorja pa je skoraj škrlatne barve. V rožnatem sijaju tonejo mamutovski gozdovi in po pravici so jih pogosto primerjali z ogromnimi cerkvenimi ladjami. Velikansek, džunglam podobne gmote praproti, katerih stebila so debela kakor človeško telo, rasto ob vznožju teh gozdnih samoderžcev, med njimi pa so pomešane druge divje cvetke raznih barv. Prva izmed njih je »mamutska lilija«, znana kot najbolj dišeča lilija na svetu. Ta lilija zraste do 12 čevljev visoko in vsaka njena mladica ima od 45 do 78 popkov in cvetov. Cvetovi so sprva čisto beli in škrlatno pegasti, kmalu pa dobijo rožnato barvo, ki polagoma prehaja v temno rubinast škrlat.

Nekdanje luknjaste poti in stare ozke, vijugaste ceste so danes v Kaliforniji samo še spomini starih ljudi in motorni vozači se morejo v vsem mamutovskem ozemlju voziti po izbornih trdih cestah, ki drže v obeh smereh Golden Gate Bridgea, ki bi moral biti dograjen do maja leta 1937, in ki spajajo buljarje in ceste iz San Francisca z državnimi cestami, ki teko proti severu. Glavna cesta v tem mamutovskem ozemlju se pričenja zdaj pri Sausalitu in drži preko zaliva v severozapadno Kalifornijo, kjer se pri Grant's Passu v Oregonu spaja s Pacifiško veliko cestro. Tekoč skozi 100 milj dolgi pas deviškega mamutovskega gozda v Mendocinu, Humboldt in Del Norte Counties nudi ta mamutovska cesta potniku vso silo prirodnih, zgodovinskih in sceničnih privlačnosti. Pogosto teče cesta več milj daleč tja tik ob morski obali in je dobesedno v skalovje zasekana, medtem ko se ogromni mamutovski gozdovi raztezajo vse do obrobja mrkega predgorja, ki se s penecimi se mor-

skimi valovi kosa za prvenstvo krajevne lepote. Ogromno skalovito obrežje povečuje slikovitost obalne scenarije. Med Douglas Parkom in Crescent Cityjem, ki je najsevernejše obrežno mesto v Kaliforniji, rasto najbujnejši mamutovci. Na enem samem oralu gozda v mestni bližini je to drevje tako na gosto nakopičeno, da bi dalo nad tri milijone kvadratnih čevljev lesa.

Pogled v dimnik »Queen Mary«

Nova orjaška letala

Velika angleška zrakoplovna družba Imperial Airways bo prihodnji mesec pustila v promet zopet 12 novih velikih letal. Ta letala so namenjena za potniški promet in to za dnevne in nočne polete. Njihova oprema bo v vsakem oziru prekosila vsa dosedanja, ki jo imajo najnovejša in najpopolnejša letala, ki služijo za mednarodni promet.

Omenjene stroje, ki so tipa »A.W. 27«, je konstruirala kot popolnoma novovrstne firma »Sir W. G. Armstrong-Whitworth Aircraft Ltd.« Na dnevne polete se bo v njih lahko udobno vozilo do 40 potnikov. Za ponočne potnike pa je v vsakem teh letal na razpolago 20 ležišč. Zelo skrbno so izdelana krila po aerodinamičnih principih in niso sijo štiri motorje tipa Siddley-Tigger, ki morejo proizvajati do 3000 konjskih sil. V trupu letala so tri potniške kabine, poštni oddelek, kuhinja, dve oblacinici, prostor za prtljago in jedila, soba za uradovanje in oddelek za vodjo letala. Dva večja

prostora za potnike se nahajata zadaj za krili. V njih je podnevi prostora za 16 potnikov, ponoči pa jih more tu spati 8. Po dve postelji sta postavljeni druga nad drugo, da zavzamejo čim manj prostora. V sprednji, manjši kabini se lahko vozi podnevi osem, ponoči pa štirje potniki.

Pri konstruiranju teh letal so posvečali posebno veliko pozornost tudi na čim prostejšo vibracijo in na zračenje prostorov. V potniških prostorih se tudi skoro nič ne bo slišalo brnenje motorjev, ker so stene primerno obložene. Kakor vse kaže, bo potovanje s temi letali posebno ponoči zdaleka bolj udobno in mirno kot v spalnih vozovih na železnicah. Glede hitrosti, s katero bo moglo leteti letalo tega tipa, sicer še ni uradnih podatkov. Ker znaša teoretična brzina, ki jo lahko da sila motorjev, 320 km na uro, se firma gotovo ni mnogo zmotila, če je garantirala, da bo tako letalo doseglo vsaj 240 km na uro.

Mark Twain o knjigah

Neka mlada oseba je nekoč vprašala tega imenitnega ameriškega humorista, katero knjigo najbolj čišla.

»Gospodična,« je odvrnil humorist resno, »vaše vprašanje je zelo težko in kočljivo, kajti po mojem mnenju je vrednost knjige odvisna od tega, kako jo moremo rabiti. Če mi obljubite, da ne boste nikomur izdali moje skrivnosti, vam bom povedal, kar mislim o tem. Mojemu okusu najbolj odgovarja lepa, v gladko usnje vezana knjiga. Ob tako knjigo si prav udobno nabrusim svojo britev. Ne preveč trda knjiga, taka n. pr., kakršne navadno pišejo Francozi, se mi zdi zelo praktična za podložek pri zibajočem se stolu. Groba, težka knjiga ali kak vezan mesečnik je izborna sredstvo, s katerim lopneš po glavi nenadnega napadalca, a velike karte iz atlasta so zelo priprave za opažanje počenih okenskih stekel.« Po teh besedah se je Mark Twain zasukal na peti in se odstranil od osuple prijateljice knjig.

Kino in otroci

Prosvetno ministrstvo v Zedinjenih državah je imenovalo leta 1930 poseben odbor iz 20 pedagogov in zdravnikov psihologov, da bi ugotovila vpliv kinematografa na šolsko dečo. Šele zdaj po petletnem delu je izročil odbor ministru poročilo v 9 debelih zvezkih. Opazoval je 800 tisoč šoloobveznih otrok in dospel do zaključka, da predvajani filmi nedvomno slabo vplivajo na dečo. Natančno štetje je ugotovilo, da tvorijo snov 29 odstotkov vseh ameriških filmov ljubezenske zgodbe. Do 15 odstotkov filmov prikazuje spolno privlačnost (sex appeal) usodne ženske na moško okolico ali na-

sprotno moškega junaka na ženske. Največ filmov, 28 odstotkov, razpravlja o zločinih, umorih, tiho-tapcih, ljubosumnosti itd. Odbor sklepa, da bi kazalo prej popolnoma prepovedati deci obisk kinematografov, kakor zamaž poskušati izločiti »manj kvarne« in »priporočljive« filme.

Tudi najmrkejši pesimist ima o sebi dobro mnenje.

V današnji šoli.

»Kdo je bila Katarina Velika?«
»Greta Garbo!«

Mrtvi in dva živa

V Lüdersenovem čuječem pogledu je zatlel sum. »Morda pa tudi —?«

»No, saj lahko povem, četudi te bo jezilo. Ne bo v škodo. Morda, ne morda, prav gotovo sem najhladnokrvnejši od naju obeh, pa tudi najbolj neumen nistem.«

Vroča rdečica je zagorela v Lüdersenovih zaspanih črtah. »Hvala,« je rekel, njegov glas je zvenel težko in trudno, »kar, se moje neumnosti tiče, se ti odslej ni treba več brigati zanj.«

»Ne, Samo zahotelo se mi je, da ti razložim, enostavno razložim.«

Lüdersen je nakremžil usta. »Da mi razložiš, meni?«

Berger ga je pogledal sovražno: »Tebe!« je odvrnil ostro in strastno.

2.

Z žilavo vztrajnostjo je Berger ves popoldan vztrajal v službi. Počasi se je privadil in začel prenašati radovedne poglede, ne da bi ga posebno neprijetno vznemirjali. Prve ure so bile najtišje. Potem je čakal na večerne časopise. Prišli so okrog štirih. Prvo, kar je prebral, je bil dvestrtni naslov na prvi strani. »Oboroženi zlikovci so oropali poštni urad.« Manjši napisi so se glasili: »En uradnik ubit, drugi ranjen, ko je hotel preprečiti hudodelstvo.« »Plen tatov se ceni na okroglo 8000 kron.«

S strastnimi pogledi in vročimi lici je bral dalje. Opis sam je bil kratek, — kakor je bilo pričakovati. Tudi njega so omenili: »Nato so zlikovci vdrli v oddelek za nakazila. Tam so našli najbogatejši in najlažji plen, kajti uradnik Berger, ki je bil sam v oddelku, je mislil, da je najpametnejše, če izroči blagajno brez odpora. Blagajna je imela dobrih 7000 kron.« Dalje, da storilec še niso na sledu. Le na zahodni mestni meji so videli dva tuja človeka na motorju brez številke. Pol milj od mesta ju je videl spet nekdo. Posihmal pa, kakor da ju je zemlja požrla. Kakšnega popisa njunega ni mogoče dobiti, kajti motor je naravnost divjal, pa tudi znočilo se je že. Niže spodaj je pisalo pod novim naslovom: »Motor so našli. Potem, ko smo gornje že dotiskali, poroča policija, da so omenjeni motor našli kilometer pred mestom v obcestnem jarku. Oba opažena neznanca torej ne moreta biti krivca. Poleg tega je ugotovljeno, da je motor ukraden v našem mestu šele popoldne, najbrž neposredno pred samim napadom.«

Tudi uvodni članki so se pečali s hudodelstvom. Najprej so opisovali neverjetno, skoraj divjo surovost zlikovcev ter ji iskali vzroke v splošnem duhu časa, potem pa na daljši: »Dveh mož se moramo v zvezi s tem s spoštovanjem spomniti, enega od njih celo z globokim obžalovanjem, saj mu je zvestoba v službi vzela celo življenje. To sta oba uradnika Quisthus in Lüdersen. Oba sta po-

kazala tako junaštvo in zvesto izpolnjevanje dolžnosti, da v današnjem mlačnem času, polnem bojazljivosti in brezpostavnosti, zaslužita javno priznanje. Gospod Quisthus je žal mrtev, zato ne moremo drugo, kakor da ga globoko obžalujemo in počastimo kot spretnega in priljubljenega uradnika. Gospod Lüdersen pa nasprotno lahko pričakuje priznanje od ministrstva samega. Primerna oblika za to se bo našla.«

Berger je dvignil časopis pred oči. Pogled mu je padel na mrtvaška oznakila, ki so bila na isti strani. Napeto, tako da ni niti zadržal, je preletel stolpce navzdol. Tam je stalo:

Moj preljubljeni mož, moj dobri, junaški oče

Arne Quisthus

nam je umrl nocoj v 35. letu življenja.

Esther Quisthus

Georg.

Zdelo se mu je, kakor da oznanilo vpija njegove oči. Črke stoji pred njim, polne groze in strahu in govorijo o Quisthusu, o dragem in ljubelem Quisthusu, ki ga nikdo, prav nikdo ne more več videti.

Berger je tiho zavzdihnil. Svoj pogled je obrnil k Quisthusovemu okencu, kjer je neki pripravnik ravno prodajal znamko. Misel je vzplamtela v njem, da bi moral tam Quisthus sedeti. Njegova roka bi morala vzeti denar in izročiti znamko, prav tole znamko. Toda Quisthusove roke ne bodo nikdar več delale, zdaj

leže sklenjene na njegovih prsih. On nam je umrl nocoj v 35. letu življenja.

Pri mrtvečevem imenu ga je stresla hladna groza. S tresočimi rokami je zganil časnik. V tem trenutku je prišla gospa z nakaznico, moral se je zbrati. Njegova enostavna dolžnost je bila, da vzame nakaznico in izpiše potrdilo z imenom, naslovom in zneskom. Zato je bil pač tu. Služba je služba. In ni spregovoril besede.

Nazadnje pa je minil tudi ta dan. Ko je Berger shranjeval denar v blagajno, se ni mogel zadržati, da ne bi pomislil, kako je to zadnjič delal. Tedaj je še Quisthus živel; vse, kar se je takrat zgodilo, mu je stopilo živo in strašno pred oči.

Tukaj se je zgodilo, je pomislil razburjen. Tukaj sem stal jaz, tu so vrata, tam zunaj pa je ležal Lüdersen, ki pa ni bil mrtev, in potem —

Ne, — dalje ni hotel. Hotel se je zbrati in oditi. Ni hotel pomisliti na to, da je malo dalje ležal on.

Moram hitro domov, je pomislil, sobota večer je in čakata me.

Zunaj je bilo jasno in mrzlo. Mračilo se je že. Nekaj zvezd je migljalo, takoj se je vprašal, če stopimo v kako zvezo z njimi, ko umremo. Kaj se ve, morda bomo prebivali na njih in gledali na zemljo, na vse svoje prijatelje in na vso revščino zemeljsko.